

A XIX. századi írásos emlékek is bizonyítják, hogy már néhány évszázada élnek horvátok Szombathelyen. Mint megyeszékhely, régióközpont, természetes, hogy a környező horvát településekről mindig is történtek betelepülések. Neves horvát írók, költők mint pl. Mazsuranič tanultak itt, a Líceumban, a XIX. század végén, a múlt század elején. A múlt század 60-as, 70-es éveiben szintén nagyobb számban költöztek horvátok a megyeszékhelyre a környező településekről, sőt a két szomszédos megye (Zala és Győr-Moson-Sopron) horvátok lakta településeiről is.

A horvátok első szervezett szombathelyi megjelenése az 1977-es horvát bál volt. Németh János (Cens) szervezte meg, aki szintén azokban az években költözött be Szentpéterfáról Szombathelyre. A horvát bálakat - az 1999-es esztendő kivételével - szombathelyi főszervezéssel mindig megye és országhatárokat átlépve nagy sikerrel rendezték meg. A szombathelyi horvát bálók kezdetben kulturális seregszemlék voltak, a megye horvát nemzetiségű kulturális csoportjainak bemutatkozása. Ugyanis a bálók másfél-két órás műsorral kezdődtek. A '90-es évektől mindig csak egy-két csoport mutatkozik be, esetleg egy hazai, ill. anyaországi vendégcsoport kultúrájából kaphatunk ilyenkor ízelítőt.

A szombathelyi horvátok konkrét szerveződését az 1987-es, TIT székházbeli, a "Párt iránymutatásával" létrejövő megyei nemzetiségi klub jelentette. A nemzetiségi klubból TIT Horvát klub alakult, melyet agilis szombathelyiek a mai napig is könyvbemutatókkal, író- olvasó találkozókkal "tartanak életben". A Horvát klubból, annak tagjaival indult el az a szerveződés, melynek eredményeképpen 1990. májusában szintén a TIT székházban megalakult a magyarországi horvátok első egyesülete, a Gradistyei Horvát Egyesület. Az egyesület révén Szombathelyen alakult az első Országos Horvát Szövetség is, 1990. november 3-án.

Az 1990-es parlamenti választásokon egy szombathelyi horvát - Horváth Vilmos Úr - bekerült az Országgyűlésbe, és ott, Magyarországon elsőként nemzetiségi nyelven, horvátul szólalt fel. A 90-es helyhatósági választásokon Hergovich Vince független horvát képviselőként indult, és az akkor életben lévő törvény szerint szószólói képviseleti jogot szerzett a szombathelyi közgyűlésben. A képviseleti joggal sikerült a várostól olyan támogatást szerezni, mellyel a szombathelyi horvátok első önálló irodájukat nyithatták meg a Kisfaludy u.1. sz. alatt. Már ekkor, a Horvát klubban, felvetődött egy énekkar életre hívása. Az énekkar rendes működése, amelyik hol a Megyei Művelődési és Ifjúsági Központban, hol a TIT-ben kapott helyet a próbák idejére, még nem volt biztosítható.

A szombathelyi horvátok kulturális- és identitástudatot megőrző életében az 1994-ben megalakult Szombathelyi Horvát Önkormányzat hozott lényeges változást. 1995. nyarán Zádrovich Bernadett főiskolai adjunktus kérdőíves felmérést készített az itt élő horvátság körében. Erről tudományos konferencián számolt be, majd 1996-ban publikációt készített "Identitás tudat és nyelvhasználat összefüggése a szombathelyi horvátok körében címmel.(In: Bibliotheca Slavica Savariensis III.(1996).) A vizsgálatnak kettős haszna volt. Egyrészt sikerült felkutatni addig ismeretlen horvát családokat, másrészt a tényfeltárásból egyértelműen kiderült a horvátok igénye.

A horvát önkormányzat Kisfaludy u. 1. sz. alatti helyiségeiben '95 őszén alakult meg a "Gyurgyice" énekkar, melynek vezetőjéül a legjobb énekest, Németh Györgynét (Gerust) választottuk. Az énekkar művészeti vezetője '97-től Kelemen Zsuzsa tanárnő lett, akinek vezetésével 2000-ben az országos minősítő versenyen ezüst fokozatot értünk el.

A horvát önkormányzat hat évvel ezelőtt hétfői óvodai és iskolai foglalkozásokat indított el szombatonként. Az óvodai foglalkozások olyan sikeresek voltak, hogy '99 őszétől a Gagarin úti óvodában egy teljes óvodai horvát csoport működik (jelenleg 29 fő), Dévainé Gerencsér Helén vezetésével. Az iskolai foglalkozásokat a Berzsényi Dániel Főiskola Dr. Gadányi Károly vezette Horvát Tanszékének hallgatói, végzett tanárai, ma Tóth Hajnalka és Verhás Elvira tanárnők vezetik. A '98-ban megszervezett népzene és tambura oktatást a peresznyi tambura-együttes vezetője, Welner Ervin tanár úr vezeti, szintén szombatonként. A Horvát klub keretében, a horvát önkormányzat helyiségeiben író-olvasó találkozóknak, könyvbemutatóknak is helyet adunk.

Szombathelyen, minden hónap első vasárnapján 17 órai kezdettel a Zárda templomban horvát istentiszteletet tartunk, melyet korábban Précs József atya vezetett két és fél éven keresztül. Jelenleg Schneller János szentpéterfai plébános úr celebrálja a szentmisét.

A horvát önkormányzat Hergovich Vince elnök vezetésével Zágráb - Podsused városrészrel épített ki testvérvárosi kapcsolatot. Minden évben kölcsönös vendégszereplésekkel találkozik a két baráti társaság, bemutatva egymásnak a város és a megye nevezetességeit, szépségeit. A Szombathelyi Horvát Önkormányzat minden évben nyári olvasótáborba viszi gyermekeit a Balaton partra, vagy a horvátországi tengerpartra.

Minden évben megrendezzük a Karácsonyi koncertet, az iskolások, az óvodások, a tamburások és az énekkar műsorával, vendégeink nagy számú részvételével. 2000-ben Harangozó Ferencné, a horvát önkormányzat alelnöke ötletére, hagyományteremtő szándékkal adventi koncertet szerveztünk, amelyre a horvátzsidányi és a szentpéterfai énekkarokat is meghívtuk.

A Horvát Önkormányzat minden évben két-három napos "országglást" is szervez, valamely horvátok lakta vidékre. Így jártunk már Baja, Pécs és Pest környékén Horvát Vilmos és Pezenhoffer Richárd képviselőtársaink szervezésében. 1997-ben zarándokúton voltunk Megyugorjában, melyet az idén szeretnénk ismét megszervezni. A Szombathelyi Horvát Önkormányzat rendszeresen képviselteti magát csapataival a megyei horvát tekecupán. Idén, Skrapits László képviselőtársunk szervezésében, egyik csapatunk a negyedik helyet szerezte meg.

A Szombathelyi Horvát Önkormányzat minden segítséget, információt megad és felajánlja szervezettségét a megye és a gradistyei horvát településeknek. Jó érzés részt venni a szentpéterfai, a kimlei kulturális fesztiválokon, eleget tenni a horvátlövői, nardai, horvátzsidányi meghívásoknak. Ilyenkor úgy érezzük, mi is a Vas megyei horvátság része vagyunk. Továbbra is küzdünk az asszimilálódás ellen, gyermekeinkben megpróbáljuk fenntartani az identitástudatot, ébren tartani az önazonosságot.

Nem megváltani, de megartani akarjuk horvátságunkat!

Hrvati u Sambotelu

Iz konca XIX. stoljeca, i iz početka XX. stoljeca imamo pismene podatke o nazočnosti hrvata u Sambotelu. Kao Županijski Varo_/Grad, Bi_kupsko sredi_ce, razumljivo da se iz okolišni naselja doselu Hrvati u Varo_. U Varo_u se je učio napr.pisac i knji_evnik Ma_uranič u Liceju. U pro_lom stoljetu u 60-ih i 70-ih ljeti se je doselilo veci broj hrvata u centar grad _upanije iz okolnih sel, a i iz hrvatski sela Zalske i Sopronske _upanije.

Prva manifestacija hrvatov u Sambotelu je bio 1977-og ljeta prvi Hrvatski Bal u organizaciji Ivana Németh (Cens), koji se je oto vrime doselio u grad iz Petrovog Sela. Hrvatski Bali su - izvan 1999-og ljeta - uvijek u glavnom organizaciji sambotelčanov i prekoraknuli su granice varo_a, _upanije, i orsaga sa velikim uspjehom. Hrvatski bali u Sambotelu su prvo vrime bili kulturni festivala i Gradi_canskih Hrvatov u _upaniji. Od 90-og ljeta svenek jedna-dvi grupe nastupaju, edna iz na_eg hrvatskog sela, a druga iz hrvatske.

Konkretna organizacija Hrvata u Sambotelu je počela 1987-og ljeta sa osnivanjem Hrvatskog Kluba u prostorijama Dru_tva za popularisovanje nauke. U Hrvatskom Klubu agilni sambotelsi hrvati i jo_dan-danas dr_u izlo_be, promocije knjigov i susrete sa pjesnikima, knji_evnikima. Iz članov Hrvatskog Kluba, na inicijativu članstva je organizirano prvo dru_tvo hrvata, Dru_tvo Gradi_canskih Hrvatov u Ugarskoj. U istom ljetu na isti sistem je oraganiziran isto u Sambotelu pokrovna organizacija hrvata u Ugarskoj, Savez Hrvata u Ugarskom.

Na izborima 1990-og ljeta je na_hrvat Vilmo_Horvat postal zastupnik u parlamentu i je u Ugarskom Parlamentu prvi bio ki je na materinskom - hrvatskom jeziku govorio. 90-og ljeta na mjesnim izborima se je Vince Hergovic kao slobodnjak-hrvatske manjine pojavil i je postal po tada_nji zakonima elektorom skup_tine grada Sambotela. Sa zastupni_tvom se je omogucila podpora hrvata u Sambotelu, tako da su Hrvati mogli otvoriti prvu kancelariju/sobu u ulici Kisfaludi. U ovo vrime se je u Hrvatskom Klubu jur ideja rodila za osnivanje pjevačkog zbora, ali bez samostalnog i svojeg mesta tada nije moglo redovito funkcionirati.

U 1994-om ljetu osnovana Hrvatska samouprava u Sambotelu je donesla glavnu izmjenu u kulturnom i identitet čuvanom_itku Hrvatskih građana. 1995-og ljeta je vi_i asistent na slavistici na visokoj_koli, Bernadeta Zadrovic napravila ispitivanje među sambotelskimi hrvatima. Napravila je projekt koji se je pojavil u Bibliotheca Slavica Savariensis III.(1996) Hasan ovog projekta je bio, da su se na_le mnoge familie/obitelji i da smo doznali najveću i konkretnu potrebu hrvata u Sambotelu.

95-og ljeta u prostorija Hrvatske Samouprave u Kisfaludi u. 1. je uetmeljena pjevačka grupa imenom "Đurđice". Za voditeljicu su izibrali najbolju jačkaricu Gertrudu Németh. Sa vodenjem umjetničke voditeljice pjevačkog zbora Zsuzse Kelemen je pjevački zbor na orsačkom/zemaljskom kvalifikacijskom naticanju srebernu medalu dobila grupa.

Hrvatska Samouprava je isto na jesen 95-og ljeta pokrenula sa _kolskim i čuvarničarskim/vrtičkim projektom po sobote. Čuvarničarski program je tako uspje_no funkcionirao da je od 99-og ljeta posebna grupa počela u čuvarnici na ulici Gagarin sa voditeljicom Helenom Gerenčer-Dévai. Danas 29 dice pohađa ovu hrvatsku grupu. Hrvatska Katedra u Sambotelu sa voditejom Dr.prof. Karl Gadanyijom daje uvijek studente ili učitelje za _kolske programe koje danas Verhas Elvíra i Zorica Tóth vode. Od 98-og ljeta je pokrenul narodno muzički projekt i voditelj prisičkih tambura_ov Ervin Welner pelja-uči i na_e male tambura_e, isto po sobote. U prostorijama Hrvatske Samouprave redovito dr_imo susrete pjesnika, izlo_be i prezentacije knjigov.

U Sambotelu svaki misec prvu nedilju u 17/18 uri va crkvi Srca Jezu_evoga kod koludricov imamo hrvatsku svetu ma_u, koju je prije vlč. Jo_ko Preč vodil kroz dvi i pol ljeta, a danas na_vlč. Ivan_neller farnik Petrovog Sela ma_uje.

Sa vođenjem predsjednika samouprave Vince Hergovica imamo prijateljske veze sa gradom Zagreb-Podsused. Svako ljeto posjetimo jednoč u Zagreb, jednoč oni dojdju u Sambotel. Hrvatska Samouprava svako ljeto primi u čitalački tabor dicu na Balaton ili na Jadransko More.

Svako ljeto organiziramo bo_icni koncert sa programom _kolarima, djecom iz čuvarnice, sa pjevačkim zborom i malimi tambura_ima na veliko zadovoljstvo na_ih hrvata u Sambotelu. Na inicijativu dopredsjednice Hrvatske Samouprave u Sambotelu Katice Harangozó smo 2000 ljeto organizirali Adventski koncert u crkvi Srca Jezu_a, kamo smo pozvali _idanski pjevački zbor "Peru_ka Marija" i Petrovi_čanski pjevački zbor "Ljubičica".

Hrvatska Samouprava svako ljeto posjeti neku regiju hrvata u Ugarskoj i tako smo bili jur u Baji, Pečuhu i Budimpe_ti u organiziranju na_i zastupnikov Vilmo_a Horvat i Richarda Pezenhoffer. 1997-og ljeta smo bili na hodočasnom putu u Međugorju, i bi rado ovo putovanje ljetos ponovili. Hrvatska Samouprava u organiziranju na_eg zastupnika Ladislava _krapiča je uvek nazočna na kupu hrvatskih hobikegljačev. Ovo ljeto je četvrto mjesto osvojila jedna na_a grupa.

Sambotelski Hrvati daju ponudu pomoci sa svom svojom organizacijom i _trukturom svim Hrvatima _upanije, svim gradi_canskim Hrvatima u Ugarskoj. Dobra je cut biti na Petrovinskom, Kemljanskom fesztivalu, na pozivu posjetit Nardu, Hrvatske _ice, Hrvatski _idan. Na ovakovi susreta se tako cutimo, da smo i mi dio hrvatsva u gradi_cu i se nadalje borimo protiv asimilacije, u na_i dicama _eljimo očuvati, ojačati identitet hrvata.

Ne spasiti nego obdr_ati, očuvati _eljimo na_e hrvatsvo.